

Lõunapaus

Keskpäevases päikeses kuumenenud ümmargusest hallikast valjuhääldist tulev ärritavalt osavõtmatu, inimese kõrvale eba-meeldiv, läbilõikavalt vali signaal ehmatas lendu sellele laskunud ja paaritumisega algust teinud kiilid, kandus palavas Ida-Siberi juuliõhus laiali, äratades sopkad ning taeva igavesest vaikusest, lämmatades töötavate kiviraidurite monotoonse heli, tõstukite krigina, brigadiri porina, töötsoonist ultrahelikiirega eraldatud kihulaste pinina, kaikus üle vaiguste puudega hõreda metsaga sopkade, kõlas sealt vastu ning peegeldus samas tagasi, et siis teist korda vastu kajada – seekord ehitatavalt Müürilt eneselt, mis roomas ühtlase valge lindina üle sopkade ning kadus künkliku helesinise horisondi taha.

„Ptüi, sind, sookoll ...” San Sanõtš pühkis märga laupa, süljates kimehäälse ruuporiga tulba poole, kuid kuivaks jäänud suus ei olnud isegi sülg.

Ta võttis tööroobade põlvetaskust lapiku plastist veepudeli, lükkas elustavast kummist korgi sõrmega pealt ära, surus ahnelt vastu kuivanud huuli. Soe vesi hakkas kurgus mulksuma, halli habemeharjasesse kasvanud kõrisõlm tõmbles haiglaslikult.

„Vaheaeg, õigeusklikud!” pistis pikk, vimmas ja kitsaõlgne Savoska oma kellu plastmassist seguanumasse, ajas end oiates sirgu, hõõrus ristluid, kummardus üle puittellingute alla:

„Aitab küll!”

Botšarov ja Sanjake, kes töötasid all tõstuki peal, andes valgeid penoplokke üles, peatasid kohe masina. Penoplastiplokki-dega korv jäi õhku rippuma. Botšarov kissitas tugeva päevitunud käe varjust Müüri vaadates silmi:

„Ei võta vastu?”

„Lase alla!” sülitas Savoska paarimees, kongus ninaga alailma tige lombakas Zilberštein, hüüdnimega Podkova¹, ülevalt alla: „Töö pole jännes ega leivakott *laowai*!”²

„*Inshallah!*³ Juba kaksteist?” irvitas paljaks põetud peaga laialaubaline hambutu Timur rõõmsalt.

„Kell olõ-i jo viil kolmtõist, mehe,” muheles sooniline, suure ninaga Savtšenko väsinult ja hakkas selgesse pilvitusse taevasse vaadates käte külge kleepunud segu ämbrisse raputama. „Ja ma ei näe viil engliid. Kohes nä ummõtõ jäävä?”

Ning justkui käsu peale ilmusid kauge sinakasroheliste sokkade aheliku tagant nähtavale kolm täpikest. Peagi kostis lendavate kopterite mürinat.

„Lendab, kullake,” asetas jässakas, tasane heleda naha ja juustega Petrov penoplastiploki värskete müüritisele, tõmbas servadest välja valgunud segu kelluga ära, viskas künasse, puhastas kellut vastu penoploki serva: „Meie kaitsja Jumal olgu tänatud, elasime lõunani ...”

„Nuusige peesse, õgima nüüd ...” Savoska tõmbas segust hallid kindad käest, riputas need üle rinnatise.

„Hei, prigadiir, mis ma selle seguga teen?” viskas põetud pea ja suurte silmadega laiaõlgne Salman koni alla, sügades hõbedase ohutusrihma all karvast tagumikuvahet.

¹ *Подкова* (vene k) – hobuseraud.

² *Laowai* (hiina k) – võõras, võõrsilt tulnud vanamees; solvav hiina-keelne nimetus välismaalaste kohta.

³ *Inshallah!* (araabia k) – kui Allah nii soovib; kõik on Allahi kätes!

„Jäta alles!” võttis lühike, esmapilgul tagasihoidlik, kuid valju häälega kuivetu, pidevalt nohuse pardinina, vilavate silmade ning vilgaste, jämenenud liigestega sõrmedega brigadir Slonov oma kiilalt peanupult sinise vangisoni, pühkis paljast higist pealage, kissitas umbusklikult lähenevate helikopterite suunas. Just nagu alati, lendas üks joonelt nende poole, teised kaks liikusid eri suundades – vasakpoolne Tšekmazovi brigaadi ja parem küüraka naljahamba Provotorovi hoolealuste juurde.

Helikopter lähenes. See oli tumerohelist värvi, küljel kuldse kahepäise kotka kõrval valendas kiri „MÜÜR-ida-182”.

„Kinnipeetavad, sööma!” hüüdis valjuhääldi kõlavalt ning vaikis taas. Slonovi brigaad ronis punastest plasttorudest tellin-
guid mööda Müürilt alla:

„Savoska, korja kossid kokku ...”

„San Sanõts, muideks provotorovlased saavad jälle enne meid lobile.”

„Ja Jumal nendega.”

„Kurat nendega, mitte Jumal nendega! Anna lonks vett ...”

„Eks sa lonksa, võllaroog.”

„Õigeusklikud, kellel on suitsu?”

„Huvitav, kas liha ka antakse?”

„Kui Vanajumal vähemalt pilvekesegagi meid õnnistaks ...”

„Ooda vähäkene, õdagu või viil lummõ kah sadama naada ...”

„Igatsuu-u-us, oh igatsuu-u-u-us ...”

„Podkova-Kabjaraud, pane oma suumulk kinni.”

Helikopter maandus.

Avanes roheline uks, ukseavast lasti alla redel, mida mööda laskusid kaks valgetes määrdundud kitlites vabakäiguvangi kahe kümneliitriose termose, leivapätside ja paki riisijahust pressitud ühekordsete nõudega. Kohe nende järel tulid kaks konvoivägede sõdurit kokkupandava „tanjušaga” ning laagri timukas Matjuhha oma kitsa mannerguga. Brigaad vakatas. Lühike jässakas Matjuhha hüppas redeli pealt maha, pilgutab brigaadile silma:

„Tervist, töörahvas!”

Ta oli punakaspruunide juuste, tugeva kaela ja lameda, üleni tedretähnlike, kulmudeta loppis näoga, millest silmapilud vaevu välja paistsid.

„Jõudsite ära oodata, türel ...” pobises Podkova ja sülgas tigidalt läbi parodontiidist vaevatud kollaste hammaste sammaldunud maapinnale.

„Soolast teile lõunaks leiva kõrvale!” sirutas Matjuhha end ja viipas konvoisõduritele: „Pange valmis, poisid!”

Valvurid hakkasid „tanjušat” valmis seadma.

Petrov haaras heledalt pealaelt soni, löi risti ette:

„Issand, anna jõudu ja jaksu ...”

San Sanõtš kratsis väsinud muigega oma kortsulist laupa:

„Mnjaa ... säh sulle, sinder, kaheksakümmend kaks protsenti.”

Saatevalvurid panid rohelise metallkeraamilise „tanjuša” kokku, kinnitasid ühenduskohad kruvidega, tegid rihmad lahti. Vabakäigumehed võtsid koos termostega istet varikatuse all. Kopterijuht, kes oli kabiinist välja roninud, tegi suitsu ja vaatas eemalt. Matjuhha haaras vöö vahelt oma mobla, lülitas selle kohalikule valjuhääldile. Just äsja kõiki sööma kutsunud hall ümmargune ruupor hakkas rääkima laagri nr 182 – brigaadi kodulaagri, mis laius siit peaaegu kakssada viiskümmend versta eemal Gladkaja ja Priželai sopkade vahele paigutatud neljakümne kahes barakis – kasvatusüksuse ülema major Semjonovi häälega:

„Suure Vene Müüri idalõigu ehitamise kuue päeva plaani täitmata jätmise eest mõistetakse brigaad nr 17 valikulisele ihunuhtlusele soolatud vitstega.”

Kangestunult seisnud brigaad elustus.

„Valikuline ...” ohkas Petrov vaikselt. „Jumal tänatud, et mitte kõiki ...”

„Ära kaaguta, küll jätkub,” sülitas Podkova.

„Kaheksakümmend kaks ei ole ju seitsekümmend kaks,” naeratas Sanjake totakalt.

Matjuhha viskas brigadir Slonovile tikutopsi, kummardus mannergu kohale ning hakkas kaant maha kruvima:

„Alustage!”

Brigadir võttis tikud välja, murdis kolm tükki kümnest lühemaks, ulatas Matjuhha. Too pööras korraks ringi ning siis kohe kiiresti tagasi, näidates asjatundlikult sõrmede vahele pigistatud kümme tikupead.

Hakati liisku tõmbama. Murtud tikud said Savoska, Salman ja Petrov. Õnnetukesed võtsid oma saatuse vastu erinevalt: Savoska sügas tikuvälviga vana, Putini-aegset tätoveeringut rinnal, mui-gas, torkas tiku hammaste vahele, kissitas Matjuhha poole:

„Kodus!”

Salman jäi koheselt tõsiseks, mõmises süngelt midagi tšetšeeni keeles, viskas tiku minema, surus jõulised käed taskutesse ning vilistas hääletult, kuid tigidalt, litsudes marmorset rohelist sammalt tsemendist halli saapaga.

Petrov, tõmmanud lühikese tiku, ohkas, ajas alumise huule torru, löi risti ette ning surus tiku valgesse rusikasse pigistatuna vastu rindu, pobisedes:

„Issand, hoia ja kaitse, Issand, hoia ja kaitse, Issand, hoia ja kaitse ...”

Korjanud terved tikud karpi tagasi, tõmbas Matjuhha mannergust lehtedest puhastatud ning soolalahuses leotatud väikese sõrme jämeduse kaseokstest vembla. Saputanud ülearuse vee maha, lõhestas ta sellega tavapärasel professionaalsel kombel vehkides kuuma õhku:

„Heida pikali, esimene!”

Karistatavad vahetasid pilke. Laagri kombe kohaselt ei tõtanud keegi kunagi esimeseks olema. Matjuhha teadis seda ega

kiirustanud tagant, vaid ootas, vits elukutselisel moel langetatud ning jala kõrvale asetatud.

„Pidage vastu, vennad,“ ergutas brigadir traditsiooniliselt, ise närviliselt päevitunud põidlaid keerutades. Matjuhha vaikis. Ta oli kuueaastase staažiga kogenud timukas ning ei kasutanud ammu enam laagri timukate harjumuspäraseid väljendeid, nagu „varem pikali, varem püsti“, „hoiad perset – kaotad pea“, „vits ja perse – sõbrad koos, riiki teenimas on hoos“ ning „vits – see tervist edendab, *feng shi bing*¹ tervendab“.

„Noh, mis on?“ ohkas Savoska, heitis pilgu pobisevale Petrovile, pilgutas Slonovile silma.

„Brigadir, kas lasen ennast jäädvustada?“

„Lase käia, Savosja, ära põnna,“ noogutas Slonov.

Savoska astus taarudes „tanjuša“ juurde, tegi püksid lahti, lasi sinise aluspesu alla, löi risti ette ning heitis kiirelt pikali. Vahisõdurid tõmbasid kohe käed ja jalad rihmadega kinni. Matjuhha keris tal alussärgi üles, tõmbas püksid allapoole, paljastades musklis reied, ajas end sirgu ja virutas peaaegu hoogu võtmata, tugevalt vihinal vitsaga mööda Savoska pingul, eelmiste ihu-
nuhtluste jälgedega kirjatud tagumikku.

„Jeb-ti-üks!“ ajas Savoska hambad irevile, surudes pale päikeses sädeleva rohelise peatoe vastu. Matjuhha virutas jälle.

„Jeb-ti-kaks!“ luges Savoska.

Vits plaksatas vastu tuharaid.

„Jeb-ti-kolm!“

Tagumikule ilmusid lillad vorbid. Matjuhha rooskas ilma pingutuseta, kuid tugevalt, tegemata ülearuseid liigutusi, täites oma kohust asjalikult ja tõestades iga hoobiga, et ta ei söö laagritimuka leiba ega saa põhjapiirkonna lisatasu mitte ilmaaegu. Ta luges samuti hoope, kuid endamisi. Häälega loevad

¹ *Feng shi bing* (hiina k) – reuma.

hoope ainult asjaarmastajad – need, kes on pidanud olude sunnil timuka piitsa, seitsmeharulise nuudi või soolatud vitsa kätte võtma. Õige timukas teeb oma tööd vaikides, et miski ei juhiks nuheldava tähelepanu kõrvale karistuselt ning pealtvaatajad saaksid keskenduda peksu kasvatava mõju jälgimisele.

Harilikult oli igapähele ette nähtud kolmkümmend hoopi soolatud vitstega. Kui vits murdus, siis peksu ei jätkatud. Aga vits sai katki minna ainult kogenematul või lohakal timukal. Matjuhha oli oma töös kogenud ning asjatundlik, tema vits purunes haruharva.

„Jeb-ti-kuusteist! Jeb-ti-seitseteist! Jeb-ti-kaheksateist!” luges Savoska valju häälega, käsi rusikasse pigistades ning brigaadile pingutatult naeratades.

Tume vits piitsutas vihinal ta tugevaid prinke kannikaid, lillad vorbid värvusid värskest verest punasteks, siis purpurses. Jalad tõmbusid pingesse, selg kangestus, pea rappus pingu-tusest. Savoska tõmbas end krampi, surudes keha justkui rusikasse kokku, laskmata valu kehasse, võideldes sellega omal moel. Igapähel, kes on kasvõi kordki saanud laagri rooska omal nahal tunda, lebanud „tanjušal”, lugenud vihisevaid hoope, on oma viis selle üle elamiseks. Savoska sai valust võitu keha pingesse surudes, alistades nii vitsa kibedust lihaste jõuga. Kahtlemata oli ta malgaga varemgi kokku puutunud ning teadis, kuidas sellega kokkuleppele jõuda.

„Jeb-ti-kakskümmend kuus! Jeb-ti-kakskümmend seitse! Jeb-ti-kakskümmend kaheksa!”

Savoska nägu muutus punaseks, naeruirve püsis viimset jõudu kokku võttes, hambad krigisesid, kokkukleepunud lühikesed juuksesalgud võdisesid.

„Pea vastu, pea vastu!” ergutas teda Slonov.

„Jeb-ti-kolmkümmend!” pressis Savoska ning naeratus kadus ta näolt.

Keha lõtvus, jalad liigahtasid nõrgalt. Konvoi tegi rihmad lahti. Savoska tõusis kiirustamata, haarates pükstest ja aluspesust, pööras nuheldud tagumikku vahisõdurite poole:

„Sähke, Repini maal, ah?”

„Vahialune, minge oma kohale,” ütles laiaõlgne viltmütsis valvur rahulikult.

Savoska astus pükse kinni pannes brigaadi juurde.

„Täitsamees!” laksas brigadir talle seljale.

Matjuhha viskas kasutatud vitsa minema, raputas harjumuspäraselt mõned korrad paremat kätt, et sellele puhkust anda, torkas siis mannergu kitsast avausest sisse ning tõmbas välja uue vitsa, saputas. Soolased pritsmed lendasid päikese käes sädeledes laiali.

„Issand, anna jõudu ...” pobises Petrov, tõmmates oma heleda pea laiade, eidelikult ümarate õlgade vahele. Salman sülitas ning suundus käigu pealt pükstel olevaid nõore lahti harutades otsustavalt „tanjuša” poole. Salmani lamedal, päevitunud ja karvasel tagumikul olid ka kirjad peal. Kuid mitte nii tihedad kui Savoskal.

„*Bismillah rahman rahim ...*”¹ mõmises Salman ning keeras näo seisva brigaadi poolt ära. Matjuhha võttis hoogu ning virutas talle vastu kannikaid. Salman röögatas.

„Pea vastu, džigitt!” hüüdis Podkova põgusalt naeratades.

Timukas nuhtles Salmanit tempokalt, samas kiirustamata ning pingutuseta, nagu Savoskatki. Tšetšeen mõirgas, kuid ei võpatanud löökide all. Tema kõhn sooniline keha liibus vastu „tanjušat”, saades sellega üheks. Igale vitsavihinale ja -hoobile vastas Salman röögatusega. Röögatades vaatas ta sopkade poole.

„Voh nii!” sügas San Sanõtš heakskiitvalt halli harjasesse kasvanud lõuga.

¹ *Bismillah ir-Rahman ir-Rahim* (araabia k) – Kõige armulisema ja kaastundlikuma Jumala nimel.

„Vitsaga Salmanit ei murra,” põrnitses Botšarov süngelt.

„Jah, seda nõginina küll mitte ...” noogutas Savoska. Kuus harksaba-kulli lendasid elegantselt liueldes ja ääretu pilvitu taeva taustal õhus heljudes üle Müüri Venemaalt Hiina suunas.

Salmani mõiratused ei muutunud ei valjemaks ega tigatedamaks, ta saatis nendega iga hoopi, lebades ise „tanjušal” täiesti liikumatult. Matjuhha viis karistuse lõpuni ja viskas vitsa üle õla. Salman päästeti lahti, ta tõusis püsti, haarates pükstest ning pobisedes tigatedalt tšetšeeni keeles.

Kõigi pilgud suundusid Petrovi peale. Ta võpatas, justkui oleksid kõik teda korraga lõõnud, ja lohistas allaheitlikult oma tüseda kere „tanjuša” juurde.

„Ära veiderda, Petruchio, Matjuhhal on kerge käsi!” rahustas teda Savoska.

„Matjuh, väsiksid ehk ära, ah?” muigas San Sanõtš õelalt.

„Kinnipeetavad, jutt jätta,” keelas saatevalvur.

Tõmmanud heledajuukselise pea õlgade vahele, astus Petrov nii, nagu kannaks penoplasti plokkidega korvi õlgade peal. Matjuhha ootas, limpsates keelega üle higiste huulte, hoides vitsa jala kõrval.

Petrov istus „tanjušale”, heitis end nagu kaugrongi alumisele narile kohmakalt külili, sirutas paksud jalad välja ning hakkas kõhuli pöörama.

„Heida pikali, mis sa vähkred,” haaras vahisõdur tal käest ja sidus selle kinni. Teine kinnitas laiad jalarihmad.

„Aga püksid?” vidutas Matjuhha rahulolematult. „Kas mina pean need maha võtma või?”

Pöörates kaame heleda näo külje peale ronis Petrov ähkides kinni sidumata käega kõhu alla, näppis nõöri lahti ning hakkas oma hülgekeha vänderdades vaevaliselt pükse ja aluspükse allapoole sikutama. Matjuhha tõmbas need pahaselt alla, käänas Petrovi sinise maika üles. Petrovi suurt valget tagumikku oli ka

nuheldud, kuid mitte nii palju kui Savoska ja Salmani oma. Matjuhha ei jõudnud veel vitsaga hoogugi võtta, kui Petrov ulgus „tanjušasse”:

„Olen sü-ü-ü-di! Ohh, olen sü-ü-ü-di!”

Matjuhha löi vihinal musta vitsaga selle suure, valge, ümara tagumiku pihta. Tagumik võpatas, kuid selle omanik ei liigutanud, liibudes näoga rohelise päikesekuuma metallkeraamilise peatoe vastu.

„Olen sü-ü-ü-di! Ohh, olen väga sü-ü-ü-di!”

„Ah, ei ole sa süüdi, jeb-ti ...” pobises Podkova.

Üks valvuritest ähvardas teda sõrmega. Teine vaatas hoopide all tõmblevat tagumikku.

„Olen sü-ü-di! Oh, ma olen nii sü-ü-ü-di!” vingus Petrov.

Matjuhhat tema patukahetsus lahkemaks ei teinud, otsustades kõige järgi läks ta hoopis vihaseks: hakkas virutama harvemini, kuid jõulisemalt, võttes käega üleval õhus hoogu, otsekui mõõtes iga lööki ja lajatas seejärel tugevaid hoope. Petrov siputas tüsedaid jalgu, ta tagumik võdis nagu sült:

„Oh, olen sü-ü-ü-di! Oh, olen nii sü-ü-ü-di!!!” ulus ta peatoe sisse, et valge kael muutus kiirelt roosakaks, seejärel punaseks. Tema päikeses pleekinud, lühikeseks põetud helepruunid juuksesalgud võppusid kukla peal.

„Meie Petruchio on tundeline,” pomises San Sanõts ja vahtis taevasse. Jõudnud üle Müüri Hiinasse, kuus harksaba-kulli jagunesid: neli jäid sinna ringi lendlema, kaks pöördusid aga huigeldes ning teineteist loiult rünnates Venemaale tagasi.

Kui hoope sai üle kahekümne, muutis Petrov patukahetsuse teemat:

„Meie isa-a-a-a-d! Meie isa-a-a-a-d! Isa-a-a-a-d!”

„Tahab kusele,” nikutas Sanjake veendunult oma inetut rumalat pead. Petrovi jalad siplesid, kukal tudises, pea surus üha kõvemini toe vastu, litsudes näo lamedaks, kuid tugevalt vappus

ainult tagumik. Esimeste löökide lillad vorbid ristusid tugevamate hoopide punastega, valgele tagumikule ilmunud imetillukesed higipiisad helkisid päikese käes.

Viimaste sirakate ajal rökis Petrov juba nagu siberi maral, sõnadest polnud võimalik enam aru saada. Ta ärritas silmnähtavalt Matjuhhat, kes ladus hoope üha tugevamalt ja tugevamalt. Kahekümne kaheksanda hoobi juures vits murdus.

„Ptüi, lihakeha ...” sülgas Matjuhha Petrovi tagumikule, heitis vitsa tükid üle õla ning raputas nägu krimpsutades paremat kätt.

Petrov ulgus ikka edasi, väristades higist kukalt. Konvoi tegi rihmad lahti. Ta rahunes otsekohe, keeras end „tanjušast” välja, tõusis üles ja, haaranud pükstest, jooksis brigaadi juurde. Matjuhha kruvis mannergu kinni, noogutas saatevalvele. Need panid „tanjuša” kokku. Matjuhha heitis kiirelt morni pilgu brigaadi poole:

„Head isu!”

„Täname,” vastas brigaad kombekohaselt.

Timukas ja „tanjušaga” konvoi läksid helikopteri juurde. Vabakäigumehed, jätnud kohale toodud termosed, leiva ning nõud varikatuse alla lauale, järgnesid valvuritele. Viis meest sukeldusid tumerohelisesse masinasse, trapp tõsteti üles, uks pandi kinni, tiiviku labad hakkasid pöörlema ning mõne hetke pärast tõusis helikopter MÜÜR-ida-182 õhku, tegi järsu pöörde ja kadus põhja poole. Tsooni jäid ainult brigaad nr 17, varikatuse all olevad laud, toolid, veejooginõu ning julgeolekutulp suure elektroonilise kella, viie valvekaamera ja halli ümmarguse valjuhääldiga.

„Kinnipeetavad, lõunatamiseks on aega 16 minutit!” teatas krapp.

Lihtsameelne Sanjake võttis sinise luitunud nokatsi, kiirustas varikatuse poole:

„Näh nüüd, jälle keerati nuhtlemisega lõunaaeg kihva.”

„Tervelt neliteist minutikest!” astus pruntis huultega Botšarov pardi moodi taarudes tema kannul.

„A mis te's mõtlesite, seanahad?” lonkas Podkova, päikese käes tigidalt silmi kissitades.

Brigaad jagas toolid laiali, istus laua taha. Savoska ja Salman võtsid plasttoolidel istet nagu poleks midagi juhtunudki. Petrov püüdis nägu krimpsutades ja ohkides istuda, kobas põlvi ning toetas siis suurte valgete kätega nende peale. San Sanõts avas riisijahutaignast pressitud supikausside pakendi. Podkova tegi lusikate paki lahti.

„Kiä lakja vala?” pomises Savtšenko end sügades ja ringi vahtides.

„Mina, mina,” Timur avas supitermose, võttis selle seest kulbi ning hakkas taldrikutesse kallama.

„Odrakruubi?” tõmbas Podkova ninaga: „Väga hea!”

Slonov avas, nagu tavaliselt, halli viilutatud vormileiva paki, jagas leiva brigaadile laiali. Kui Timur supijagamise lõpetas ja tühja termose kinni pani, tõusid kõik püsti. Slonov löi risti ette ja luges:

„Täname sind, Issand, meie Jumal, et sa toitsid meid oma maiste hüvedega; ära jäta meid ka ilma oma Taevasest Kuningriigist, nii nagu sina oma õpilaste sekka tulid, tuues neile rahu, tule meie juurde ja päästa meie hinged.”

Ta tegi laua kohal ristimärgi. Kõik, välja arvatud Timur ja Salman, löid samuti risti ette. Brigaad nr 17 võttis istet ja sööstis toidu kallale. Supp söödi vaikides ära ning kohe hakkasid krõmpsuma lusikad ja taldrikud: lõunaks anti kolm tükki leiba, pressitud nõud olid heaks toidulisaks. Supitaldrikud ja -lusikad ära söödud, võeti lahti ning jagati laiali samasugusest hallivõitu Hiina riisiseigust pressitud praetaldrikud ja kahvlid. Timur avas teise termose, teatas:

„Liha riisiga.”

Brigaad sumises heakskiitvalt. Liha anti teisipäeviti, neljapäeviti ja pühapäeviti. Täna oli neljapäev. Teistel päevadel oli pärast suppi odrakruubi-, nisu- või riisipuder rapsiõliga.

Praad jagati taldrikutesse ja söödi samamoodi vaikides ning kiiresti ära. Asuti taldrikuid nosima, kahvlid pisteti taskusse: need oli kombeks võtta ehitusplatsile kaasa ja närida töö ajal. Seda nimetati „kahvlite neelamiseks”. Slonov heitis taldrikuga kröbistades pilgu kellale:

„Veel üheksa minutit. Noh, kes räägib täna mõne lõbusa loo?”
Kõik vahtisid ringi.

„Mina võin,” naeratas Savoska teenistusvalmilt nii kergesti, justkui poleks mingit nuhtlemist üldse olnudki.

„Aitab küll, pajatad niigi tihti!” kutsus Podkova teda vihaselt korrale.

„Eile ju jutustasid?” imestas Sanjake.

„A kas sul ei olnud naljakas või?” irvitas Savoska.

„Opritsnikust ja plikast või? Oli naljakas.”

„Noh, mis sa siis lõksutad lõugu, *cong ming ren*?”¹

„Savoska, kõik on normis, aga teised tahavad ka.”

„Võib Savosja rääkida, võib keegi teine.”

„Las Botšarov jutustab. Ta vast oskab nalja teha!”

„Ha-ha-haa!”

„A veel parem – Petruccio! Ah, Petruccio? Meie Isa, ah?”

„Jätke rahule, Jumala pärast ...”

„Lobiseda on tore, aga aeg läheb, õigeusklikud.”

San Sanõtš tõmbas soniga kiirelt üle oma söömisest higise näo, pani mütsi väikesele hallile peanupule:

„Teate mis, vennad, teeme nii, et ma jutustan ühe tõesti-sündinud loo.”

¹ *Cong ming ren* (hiina k) – tarkpea.